

การศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม
จากกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาโรงเรียนประชาภิบาล

นางศิริพร พูลทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-768-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF ENVIRONMENTAL PROGRAM MANAGEMENT IN
THE PRIMARY SCHOOL RECEIVED THE ENVIRONMENT AWARD
FROM BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION
: A CASE STUDY OF PRACHAPIBARN SCHOOL**

Mrs.Siriporn Poolsap

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Health Education**

Department of Physical Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-768-5

ศิริพร พูลทรัพย์ : การศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม จากกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาโรงเรียนประชาภิบาล (A STUDY OF ENVIRONMENTAL PROGRAM MANAGEMENT IN THE PRIMARY SCHOOL RECEIVED THE ENVIRONMENT AWARD FROM BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION : A CASE STUDY OF PRACHAPIBARN SCHOOL)อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. รัชณี ขวัญบุญจันทร์ , 184หน้า , ISBN 974-638-768-5

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม จากกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา โรงเรียนประชาภิบาลในด้านวัตถุประสงค์ ลักษณะของโครงการ บุคลากร กิจกรรม งบประมาณ ผลที่ได้รับ รวมทั้งปัญหาในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสำรวจข้อมูลเอกสาร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 26 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการจำนวน 60 คน

ผลการวิจัยพบว่า

โครงการสิ่งแวดล้อมที่จัดขึ้นในโรงเรียนมี 4 ลักษณะ คือ โครงการส่งเสริมทางด้านกายภาพ โครงการพัฒนาการเรียนการสอน โครงการสร้างเสริมลักษณะนิสัย และโครงการเกี่ยวกับมลพิษ และสิ่งปฏิกูล โดยจัดทำเป็นโครงการย่อยทั้งหมด 15 โครงการ

วัตถุประสงค์ในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ได้รับความรู้ เกิดเจตคติที่ดี มีทักษะ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โครงการสิ่งแวดล้อมจนประสบความสำเร็จ ได้แก่ผู้บริหารผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ครูผู้ซึ่งมีความมุ่งมั่นจริงจังในการทำงาน นักเรียนที่มีความกระตือรือร้น รวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ ๆ บริเวณโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่พบเป็นประเภทการพัฒนาความสะอาดของโรงเรียน และชุมชน งบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากทางราชการ

ผลที่ได้รับ คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สามารถลงมือปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี เกิดความสัมพันธที่ดีระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจปรับปรุง และสร้างสรรค์ความเป็นอยู่ของตนเอง และสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัญหาที่พบ คือ ขาดงบประมาณ สื่อการสอนด้านสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ ศิริพร พูลทรัพย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รศ. ดร. รัชณี ขวัญบุญจันทร์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3971852727 : MAJOR HEALTH EDUCATION

KEY WORD : ENVIRONMENTAL PROGRAM MANAGEMENT / RECEIVED THE ENVIRONMENT AWARD / CASE STUDY

SIRIPORN POOLSAP : A STUDY OF ENVIRONMENTAL PROGRAM

MANAGEMENT IN THE PRIMARY SCHOOL RECEIVED THE ENVIRONMENT

AWARD FROM BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION - A CASE STUDY OF

PRACHAPIBARN SCHOOL. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. RAJANEE QUANBOONCHAN, Ph.D. 184 pp.

ISBN 974-638-768-5.

The purpose of this research was to study the environmental program management in the primary school received the environmental award from Bangkok Metropolitan Administration. The case study of Prachapibarn School was carried out in the aspects of the program' objective, characteristics, personnel, activities, budget resources, results, and problems. The research instruments consisted of questionnaires, observation forms, and documentary survey forms. The samples were one administrator, twenty -six teachers who were responsible for the programs, and sixty students who participated in the program.

The finding were the following :

Implementation of the four environmental program in Prachapibarn School, i.e. Physical Strengthening Program, Teaching and Education Development Program, Encouraging Good Behavior Practices Program, and Waste Management Program, were conducted through 15 subprograms.

Purpose in the environmental program management for students were to be aware to gain knowledge to form good attitude, to master skill, and to participate in conservative environment.

Persons sharing in the successful environmental program management were the school administrator who had a far sight, the teacher who strong by committed to working, the students who were enthusiastic including people lived near by the school, who well cooperated.

Activities the environment were to keep the school and community surrounding cleaned, Budget provided by the government. The implementation of the program resulted in the attitude development of the school administrator, teachers, students and community and the cooperation in the environmental development between the school and nearly communities.

The problems were insufficient budget and environmental teaching aids.

ภาควิชา..... พลศึกษา.....

สาขาวิชา..... สุขศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิติ..... ทิพนท พลศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ธีระพงษ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. รัชณี ขวัญบุญจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งเป็นผู้ที่ให้ข้อคิดที่ทำให้เกิดกำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกๆท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในโรงเรียนประชาภิบาลที่ให้การสัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความจริงใจ ออบอุ่น และเป็นกันเองตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้องที่ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจ และกำลังทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัย ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนๆ และน้องๆ ที่คอยห่วงใย และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ศิริพร พูลทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความหมายของสิ่งแวดล้อม.....	8
ประเภทของสิ่งแวดล้อม.....	9
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม.....	10
ปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม.....	11
สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	12
ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	15
แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	20
ความหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	23
คุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วัตถุประสงค์ทั่วไปของสิ่งแวดล้อม.....	25
การจัดเนื้อหาสาระในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	26
การจัด โครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	29
หลักการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.....	30
การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาร่วมกับชุมชน.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
การดำเนินการวิจัย.....	60
ศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่างๆ.....	60
การคัดเลือกโรงเรียนที่ทำการศึกษา	61
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การอินชันทดสรุป.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 บริบทของโรงเรียนและชุมชน.....	68
สภาพทั่วไปชุมชนที่ตั้งโรงเรียน.....	68
วิสัยทัศน์ในการพัฒนา.....	69
ภารกิจของโรงเรียน.....	69
ข้อมูลอัตรากำลังของโรงเรียน.....	70
โครงสร้างการบริหารและการดำเนินการของโรงเรียน.....	71
ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนประชาภิบาล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน.....	75
	ความร่วมมือจากชุมชน.....	75
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
	แนวนโยบาย.....	76
	ผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียน.....	76
	ผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบ โครงการสิ่งแวดล้อม.....	80
	ผลการสัมภาษณ์นักเรียน.....	93
	วัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	94
	ลักษณะของโครงการสิ่งแวดล้อม.....	95
	การดำเนินงานของโครงการสิ่งแวดล้อม.....	97
	บุคลากร.....	98
	กิจกรรมโครงการสิ่งแวดล้อม.....	100
	งบประมาณ.....	100
	ผลที่ได้รับ.....	101
	ปัญหาที่พบในการจัดโครงการสิ่งแวดล้อม.....	102
6	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	103
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	103
	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	103
	สรุปผลการวิจัย.....	104
	ปัญหาที่พบในโครงการสิ่งแวดล้อม.....	106
	การอภิปรายผล	106
	ข้อเสนอแนะในการจัดโครงการ.....	110
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	111
	รายการอ้างอิง.....	112

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก.....	118
ภาคผนวก ข.....	120
ภาคผนวก ค.....	123
ภาคผนวก ง.....	147
ประวัติผู้เขียน.....	184

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. วิธีการศึกษาข้อมูล.....	67
2. จำนวนห้องเรียน นักเรียน ครู และอัตราครูด่อนักเรียนโรงเรียนประชาภิบาล.....	70
3. ร้อยละของครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม จำแนกตามสถานภาพ.....	80
4. ร้อยละของครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	84
5. ร้อยละของครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	87
6. จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการสิ่งแวดล้อม	91
7. การจำแนกกิจกรรมโครงการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประชาภิบาล	96